

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu ja keskeinen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision kannalta. Tieteen vapauden korostaminen on tärkeää, mutta vision kokonaisuudessa tieteen yhteiskunnallinen vastuu, erityisesti Suomen taloudellisen ja toiminnallisen kestävyuden tukeminen, jää verrattain vähälle huomiolle. Tieteen vapauden rinnalle tulisi nostaa selkeämmin tieteen vastuu ja vaikuttavuus.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteet painottuvat periaatteisiin, mutta konkreettiset keinot, joilla tieteen vapautta ja vastuuta sovitetaan yhteen (esim. kannusteet vaikuttavuuteen, tiedon hyödyntämiseen ja siirtoon), voisivat olla konkreettisemmat.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on kannatettava ja linjassa sivistyksellisen tasa-arvon periaatteiden kanssa. Vision aikajänteessä (2040) koulutuksen työelämärelevanssia ja muutoskyvykkyyttä tulisi kuitenkin tarkastella kriittisemmin, erityisesti nopeasti kehittyvän keinoälyn näkökulmasta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteet eivät riittävästi huomioi sitä, että keinoäly ja automaatio tulevat muuttamaan olennaisesti korkeakoulutettujen asiantuntijoiden työnkuvia ja kysyntää. Tämä heikentää osin tavoitteen realismia ilman selkeää uudelleen- ja täydennyskoulutuksen strategiaa.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu, mutta sen yhteys kansantalouden kasvuun ja markkinasektorin uudistumiseen jää abstraktiksi. Suomessa on tunnistettu merkittävä kuilu julkisen tutkimuksen ja markkinoiden välillä, mikä hidastaa tutkimustulosten kaupallistamista ja yhteiskunnallista hyödyntämistä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteet eivät riittävästi puutu tutkimustulosten kaupallistamisen ja teknologiansiirron kannustimiin. Yliopistojen rahoitusmallin ohjausvaikutuksia voisi korostaa, sillä ne ovat keskeinen osa haastetta.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on hyvin perusteltu. Kuitenkin visiossa jää verrattain vähälle huomiolle hyvinvointialueiden ja erityisesti yliopistollisten sairaaloiden rooli korkeakoulujen tutkimus- ja TKKIO-yhteistyössä. Näissä ympäristöissä tehdään merkittävä osa yliopistojen laaja-alaisesta tutkimuksesta yhteistyössä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Monet TKKIO-ympäristöjen kehittämiseen liittyvät toimenpiteet soveltuvat suoraan myös yliopistollisiin hyvinvointialueisiin, mutta niitä ei tunnisteta eksplisiittisesti osaksi kokonaisuutta. Tämä heikentää vision käytännön vaikuttavuutta sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksessa ja innovaatiotoiminnassa .

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on keskeinen ja oikeansuuntainen. Kasvun edellytykset edellyttävät kuitenkin selkeämpää roolia tutkimuslähtöisten innovaatioiden synnylle, kaupallistamiselle ja yhteistyölle markkinasektorin kanssa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Rahoitusmallien uudistamisen ydinongelmia, erityisesti yliopistojen perus- ja tulosrahoituksen ohjausvaikutusta tutkimuksen vaikuttavuuteen ja innovaatioihin, voisi käsitellä konkreettisemmalla tasolla. Tämä voisi lisätä tavoitteen uskottavuutta..

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Visiosta tulisi sisällyttää keinoälyn vaikutusten systemaattinen tarkastelu:

- korkeakoulutettujen työmarkkinoihin

- tutkintojen merkitykseen ja rakenteisiin
- tieteen tekemisen tapoihin, arviointiin ja julkaisujärjestelmään

Keinoälyn vaikutukset ovat niin perustavanlaatuisia, että voisi olla perusteltua nostaa tämä yhdeksi vision läpileikkaavaksi teemaksi ja prioriteetiksi.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuva tunnistaa useita oikeita haasteita, mutta mahdollisesti aliarvioi:

- tutkimuksen ja markkinasektorin välisen kuilun merkitystä Suomen kasvun esteenä
- hyvinvointialueiden ja YO-sairaaloiden roolia kansallisessa tutkimus- ja TKI-ekosysteemissä
- keinoälyn aiheuttaman murroksen nopeutta ja laajuutta

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visio on kunnianhimoinen ja arvolähtöisesti vahva, mutta jää joiltakin osin strategiselle ja abstraktille tasolle. Ilman konkreettisempia ohjauskeinoja, erityisesti rahoitusmalleihin, kannustimiin ja rakenteisiin liittyen, vision toimeenpanokyky saattaa näiltä osin jäädä vajavaiseksi. Pohjois-Savon hyvinvointialueen näkökulmasta visio voisi vahvemmin tunnistaa sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusympäristöjen rooli osana kansallista tutkimusjärjestelmää .

9. Muut kommentit

Hyvinvointialueet ja yliopistolliset sairaalat tulisi tunnistaa selkeästi osaksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansallista infrastruktuuria, ei vain yhteistyökumppaneina vaan keskeisinä tutkimuksen ja innovaatioiden tuottajina. Tämä tukisi sekä tutkimuksen laatua että yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja kestäväää kasvua.

On lisäksi tärkeää tuoda esille myös koulutuksen ja tieteen ekosysteemi:

- Koulutus tuottaa tutkijoita, edistää kriittistä ajattelua ja tutkitun tiedon lukutaitoa
- Koulutus perustuu tutkittuun tietoon voidakseen uudistua ja pysyä kiihtyvässä kehityksessä mukana
- Tutkimus ja koulutus tukevat sivistystä - tiede tuottamalla uutta tietoa, koulutus jakamalla ja omaksumalla tutkittua, tieteellistä tietoa sekä soveltamalla sitä työelämässä päätöksenteon tueksi.

Kailaanmäki Anssi
Pohjois-Savon hyvinvointialue